

19/7 29. 2188:2

Värmland

Boo sn

2188:2

Nilsson, Ragnar 1929

Leas på U L h A: 19 om Kådbröd

9 bl. 40

ex. för ordreg. okt-73/8. Chlorn

Svar på Landmätarkonstens fråge-
lista 19.

Västman

Bro

Härad: Näs.

E. Johansson.

Nödblöd.

I. Inledande frågor.

Ord i ortens mål, som använts för att
beteckna missväxtår eller år med svag
skörd (messväkstår, nöår, hätår,
svårår, törkår, klentår, frysår). Det
förtämnade uttrycket användes merom-
dels, när skörden är under medel mät-
tan och kommer mera till användning
i "målet" för i dag. Det gamla fol-
ket använde ordet hätår i ungefär
samma betydelse som ordet messväkstår.
Med nöår menas ett år, då man
skördade intet eller ringa och följ-
aktligen fick tillgripa "nödblödet."

Landsm. Upps. 2188:2

R. Nilsson. 1929. BRO

VRML

Fagl. 19

Frivård har någon lindrigare betydelse än nödår. Ex: Dänne lågt förhållande, som ha
være nu stället ut säker te ett svår-
år. På kammes te a° bfi ont ällu säa
a° e dyp ti. Ord, vilka användes för att
 beteckna sådana år, då skörden var
 lätt (jyllene år, góár, gott år, rikligt
 år, bra år, rekkitt år).

Några andra magasin än socker maga-
 sin har man inte haft i orten, som
 tjänat gemensamt bruk. Där förvarades
 fattigsåden. Men man hade i regel så
 mycket såd lagrad på dessa maga-
 sin att var och en som var i behov
 fick låna av den mest att han ställ-
 de viss säkerhet som garanti. Av den-
 na såd lånade man flitigt. Men

frivård
 åttio.

et
 m

Landsm. Upps. 2188:2
 R. Nilsson. 1929. BRO
 VRML

Fagl. 19

i alla fall var man betalningskyddig.
 Ord, som ha använts för att uttrycka brist
 på spannmål (brölös, säskedi). Äm-
 nen, som använts som utdrysningssme-
 del: torkad och malad kalun, torkade
 och malade rågar, ben, fiskben, tor-
 kad fisk.

Det var inte endast under särskilda
 missväxtår sådana ämnen användes
 utan även under sådana år som man
 fått klen skörd. Sådana ämnen ben-
 nos också till användning på somma-
 ren inemot den tid man skulle skä-
 ra rågen. Det var alltid en tid då som
 man hade mycket svårt för att få bröd.
 Många av de fattiga fingo att använ-
 da sådana ämnen till och till.

1/2 formen!
 kunde det
 mätas (ds)

Landsm. Upps. 2188:2

R. Nilsson. 1929. BRO

VRML

Fgl. 19

gag kan inte erinna mig att man i min
tid någonstans ätit barkbröd; denna so-
ken. Det sista som ätit jag minns
var år 1868, men inte ens då vet jag
eller lärde jag att någon nyttjade bark-
tillsatser. Jag vill minnas mig ha
brödet att man använde bark nägot år
i början på 1800-talet. Men man för
(f. 1824) nämnde nägot om detta.

ord, som används för att beteckna brist
på föda (förlös, förbrest).

ord och uttryck, som beteckna beska-
liens utsultna tillstånd: istomma-
de, itsustine, tonne, skraglie, le-
nie, slazkie, inslagade f. Särskild
benämning på ett utsultat kreatur:
leerrän, skragelka, skratte.

Landsm. Upps. 2188.2

R. Nilsson. 1929. BRO

VRML

Frgl. 19

x/med samman-
slags 6 som i slut.
zja

Änne, som man använde för att dricka ut kreatursfodret (löv, mossa, måse, jog, renlöv, bärgmossa, inris, tallis, hästjössel, rösten tåkehalv).

V. Bark.

Som kreatursfoder användes bark av rönn, asp och tall.

Man tog bark och använde vid garvning och för att göra råttor av råttor man kunde tjära. Bark användes till bikhudplattor och hjörle bark lade man på tålen. Av bark gjorde man många leksaker och med bark eldade man smörstundom på hånden i smedjan.

Barken togs mestadels i Sävedla. Namnet på träet (säve, m.). Benämning på arbetet att skilja barken från stammen

(fläje a, rive a, ta lös, flätte a, skäle
a, skåve a).

Uttryck för ytterbark och innerbark
(dänn gröve barken, dänn sönne bark-
ken, sin barken).

VI. Bröd av andra nödbrådsämnen
än korn.

Man torrade kalmar och rågar och
malde detta på kornkvamen. När
man fått det nog fint, så blanda-
de man det i annat mjöl och ka-
kade kaka. På fjällen uti man mal-
de samman såarna och kärnna av bar-
re och bakade detta till bröd (såbro).

VII. Andra nödbrådsansättningar än
bröd.

Jag minns att man brukade glocken

syngår och trolka. Så ställde man sönder det i en mortel eller malde man det på handkvarnen så kolkade man en slaps gröt av detta.

IX. Andra nödfoderämnen.

Både fjär och getter brukade man ge snyttar. När man tog pinnarna från fjären eller getterna fjärens vatten kan eller bara brukas. Man kastade in sådana där ruckor en par gånger under dagen.

Reynoman smulades med händerna. (Rege möse). Man smulade den i säckar eller korgar, och bar hem eller lände hem den omedelbart. Man brukade blanda denna massa i hachuret eller och fiska kreaturen äta den uten

8.
nägon tillsats. Hadde man ingen halva,
så var uzet arnut ai gna.

När foderbristen blev alltför hämbar
om värmen, så gick man till skogen
a° (tog jag, skär jag). Men det sked-
de ju blott i yttersta nödfall. Var
fältet nämlunda fint, så skär man den
med lite annan användes skära. Men
ville inte gärna ge den åt andra än ten-
na, men knep dä så fick all här-
tarna äta gung ohsa. Ljungarna använde
vara nödfalls. Man knep den blott
i yttre nöt.

Såen har man använt hestjärret. Den
na blandades i hachlet eller i söpa.
Den skulle vara besäftig såde man.

Mycket vanligt har det varit att man
tagit halven av taken pa värmen

Landsm. Upps. 2188:2
R. Nilsson. 1929. BRO
VRML

Frgl. 19

från att ätes lächa den med ny halva
om hösten.

Tabellens Vämländskes den 12/7 1929
R. Nilsson

Landsm. Upps. 2188:2
R. Nilsson. 1929. BRO
VRML

Frel. 19